TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. balandžio 26 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Aplinka — Direktyva 92/43/EEB — 6 straipsnio 3 dalis — Natūralių buveinių apsauga — Moorburg (Vokietija) anglimis kūrenamos elektrinės statyba — „Natura 2000“ teritorijos, esančios palei Elbės upę aukščiau anglimis kūrenamos elektrinės — Plano ar projekto poveikio saugomai teritorijai vertinimas“

Byloje C-142/16

dėl 2016 m. kovo 9 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama C. Hermes ir E. Manhaeve, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Vokietijos Federacinę Respubliką, atstovaujamą T. Henze ir J. Möller, padedamų advokato W. Ewer,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Prechal, A. Rosas, C. Toader (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. sausio 12 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad išduodama leidimą Moorburg, prie Hamburgo (Vokietija), statyti anglimis kūrenamą elektrinę neatlikusi teisingo ir išsamaus poveikio įvertinimo, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102, ir klaidų ištaisymas OL L 81, 2015, p. 5; toliau – Buveinių direktyva) 6 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Teisinis pagrindas

2 Buveinių direktyvos pirma, ketvirta ir dešimta konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„kadangi aplinkos kokybės išsaugojimas, apsauga ir gerinimas, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą, yra svarbiausias [Sąjungos] bendras tikslas, kaip nurodyta [SESV 191] straipsnyje;

<…>

kadangi valstybių narių europinėje teritorijoje natūralių buveinių būklė nuolat blogėja, ir vis didėja rūšių skaičius, kurioms gresia didelis išnykimo pavojus; kadangi buveinės ir rūšys, kurioms gresia išnykimas, sudaro [Sąjungos] gamtos paveldo dalį, o jų išlikimui kylantys pavojai dažnai nepaiso valstybinių sienų, todėl joms išsaugoti reikalinga imtis priemonių [Sąjungos] mastu;

<…>

kadangi būtina tinkamai įvertinti bet kurį planą ar programą, kuri galėtų turėti reikšmingą poveikį esamos ar ateityje numatytos įsteigti saugomos teritorijos apsaugos tikslams“.

3 Buveinių direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti [atkurti] palankią Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.“

4 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3–4 dalyse numatyta:

„3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas [tinkamas] jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas[, atsižvelgiant į šios teritorijos apsaugos tikslus]. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisum[o], ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių svarbesnio viešojo intereso priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram „Natura 2000“ vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetinis natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetinė rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis priežastimis neatsižvelgti į visuomenės interesus.“

5 Buveinių direktyvoje yra šeši priedai, iš kurių II priedas pavadintas „[Sąjungos] svarbos gyvūnų ir augalų rūšys, kurių apsaugai reikalingas specialių saugomų teritorijų steigimas“.

Ginčo aplinkybės ir ikiteisminė procedūra

6 Moorburg anglimis kūrenama elektrinė yra Hamburgo uoste, Elbės upės pietinės dalies, kuri kaip tam tikrų į Buveinių direktyvos II priedą įtrauktų žuvų, būtent upinių nėgių (*Lampetra fluviatilis*), jūrinių nėgių (*Petromyzon marinus*) ir atlantinių lašišų (*Salmo salar*), migracijos kelias vaidina svarbų vaidmenį daugeliui „Natura 2000“ teritorijų, kurių apsaugos tikslai apima šias rūšis ir kurios yra aukščiau Gėsthachto (Vokietija) užtvankos, pietiniame krante. Šios teritorijos yra Žemutinės Saksonijos, Meklenburgo-Pomeranijos, Saksonijos-Anhalto, Brandenburgo ir Saksonijos federalinėse žemėse ir nutolusios nuo šios elektrinės iki maždaug 600 kilometrų atstumu. Ant Elbės, tarp Moorburg elektrinės ir „Natura 2000“ teritorijų, yra Gėsthachto užtvanka.

7 Prieš 2008 m. rugsėjo 30 d. išduodant leidimą statyti Moorburg elektrinę, pagal Vokietijos teisės aktus vandens srityje buvo atliktas poveikio aplinkai vertinimas (toliau – poveikio vertinimas). Šiame vertinime padaryta išvada, kad leidimas atitinka „Natura 2000“ teritorijų apsaugos tikslus, atsižvelgiant į elektrinės operatoriaus priimtą įsipareigojimą maždaug 30 km atstumu nuo šios elektrinės, prie Gėsthachto užtvankos, įrengti antrąjį žuvitakį, skirtą žuvų nuostoliams, susidarantiems veikiant minėtos elektrinės aušinimo mechanizmui, kuriam reikia imti didelį kiekį vandens Moorburg elektrinei aušinti, kompensuoti. Be to, poveikio vertinimo išvadoje buvo paminėta priežiūra keliais etapais, skirta šios priemonės veiksmingumui patikrinti.

8 Gavusi du skundus dėl poveikio vertinimo, Komisija 2014 m. sausio 27 d. pateikė Vokietijos Federacinei Respublikai oficialų pranešimą; jame kaltino ją pažeidus Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis.

9 Komisijos manymu, poveikio vertinime Moorburg elektrinės poveikis aukščiau Gėsthachto užtvankos esančioms „Natura 2000“ teritorijoms buvo nustatytas nepakankamai ar netgi blogai. Jos nuomone, *Behörde für Stadtentwicklung und Umwelt der Freien und Hansestadt Hamburg* (laisvojo ir Hanzos miesto Hamburgo regioninė miesto plėtros ir aplinkos administracija, Vokietija) žuvitakį klaidingai laikė švelninančia priemone, o poveikio vertinime neatsižvelgta į kartu su kitais reikšmingais projektais daromą kumuliacinį poveikį.

10 2014 m. balandžio 11 d. rašte Vokietijos Federacinė Respublika nesutiko su Komisijos pateiktais kaltinimais ir tvirtino, kad žuvitakis turi būti laikomas švelninančia priemone.

11 2014 m. spalio 17 d. Komisija Vokietijos Federacinei Respublikai pateikė pagrįstą nuomonę; joje ji toliau palaikė savo kaltinimus, susijusius su Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių pažeidimu.

12 2014 m. gruodžio 15 d. rašte Vokietijos Federacinė Respublika patvirtino ankstesnę savo poziciją.

13 Manydama, kad Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių nuostatas, Komisija 2016 m. kovo 9 d. nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl pirmojo kaltinimo, grindžiamo Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antro sakinio pažeidimu

Šalių argumentai

14 Pirmajame kaltinime Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai, kad ši, išduodama 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimą, pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį. Jos teigimu, Moorburg elektrinės eksploatavimas daro neigiamą poveikį kelioms aukščiau Gėsthachto užtvankos esančioms „Natura 2000“ teritorijoms. Konkrečiai kalbant, daug žuvų, nurodytų Buveinių direktyvos II priede, žūva dėl to, kad Moorburg elektrinėje aušinimo reikmėms iš upės paimamas vanduo.

15 Pirmiausia Komisija teigia, kad nesvarbu, jog Moorburg elektrinė yra už „Natura 2000“ teritorijų, esančių aukščiau Gėsthachto užtvankos, ribų. Ši institucija tvirtina, kad žuvų žūtis savaime nėra Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antro sakinio pažeidimas, tačiau toks pažeidimas galėtų būti konstatuotas dėl tokio žuvų nuostolio pasekmių ištekliams aukščiau Gėsthachto užtvankos esančiose „Natura 2000“ teritorijose.

16 Komisija nesutinka su poveikio vertinime padaryta išvada: joje nenurodyta, kad žuvitakis galėtų užkirsti kelią neigiamam poveikiui, susijusiam su Moorburg elektrinės eksploatavimu, ar jį sumažinti, o tik pažymėta, kad žuvitakis galėtų tinkamai kompensuoti šį poveikį, leisdamas kitoms žuvims nei tos, kurios žūva ar yra sužeidžiamos, įveikti Gėsthachto užtvanką.

17 Be to, Komisija mano, kad toks vertinimas neatitinka 2014 m. gegužės 15 d. Sprendime *Briels ir kt.* (C-521/12, EU:C:2014:330) suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos. Net padarius prielaidą, kad žuvitakis galėtų padidinti migruojančių žuvų rūšių išteklius, jis negalėtų apsaugoti nei migruojančių, nei neršiančių žuvų populiacijos.

18 Komisija priduria, kad 2008 m. rugsėjo 30 d. leidime aiškiai pripažįstama, jog antrojo žuvitakio įrengimo greta Gėsthachto užtvankos poveikis yra neaiškus.

19 Galiausiai Komisija mano, kad Vokietijos Federacinės Respublikos už 2011–2014 metus pateiktos išvados ir ekspertizės ataskaitos, susijusios su prielaidomis, kuriomis buvo pagrįstas poveikio vertinimas, yra nesvarbios, nes jos parengtos po to, kai buvo atliktas minėtas vertinimas ir išduotas 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimas. Jo teigimu, Vokietijos Federacinė Respublika, be to, nepateikė išteklių atitinkamose „Natura 2000“ teritorijose raidos įrodymų tam, kad įrodytų galimą žuvitakio veiksmingumą.

20 Vokietijos Federacinė Respublika nesutinka su nurodytu įsipareigojimų neįvykdymu. Ji tvirtina, kad nėra reikšmingo poveikio, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį. Jau nuo poveikio išankstinio vertinimo, vykdyto per procedūrą, kurią užbaigus buvo išduotas 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimas, analizės stadijos buvo konstatuota, kad numatoma, jog žus tik nedaug žuvų.

21 Ši valstybė narė mano, kad tam tikro skaičiaus įvairių rūšių žuvų žūtis dėl to, jog Moorburg elektrinėje aušinimo reikmėms iš upės paimamas vanduo, nelemia „Natura 2000“ teritorijose, kurios yra iki kelių šimtų kilometrų atstumu nuo šios elektrinės, esančių buveinių sunaikinimo. Taigi valstybėms narėms praktiškai neįmanoma per tokį atstumą identifikuoti viso numatytino tam tikrų priemonių poveikio „Natura 2000“ teritorijoms.

22 Dėl žuvitakio poveikio ši valstybė narė mano, kad 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimas patikimai užtikrina, jog Buveinių direktyvos II priede nurodytų žuvų, kylančių upe žuvitakiu, bus bent jau tiek, kiek žūva prie Moorburg elektrinės dėl to, kad aušinimo reikmėms iš upės paimamas vanduo. Žuvusių žuvų ir papildomų upe aukštyn plaukiančių žuvų biologinės savybės nesiskiria, todėl aukščiau Gėsthachto užtvankos esančiose „Natura 2000“ teritorijose aptinkama nepakitusi populiacija.

23 Dėl Buveinių direktyvos II priede nurodytų žuvų rūšių ši valstybė narė mano, kad jos nepatenka į šios direktyvos 6 straipsnio taikymo sritį. Taikant šiame straipsnyje numatytą buveinių apsaugą yra svarbūs tik „Natura 2000“ teritorijų apsaugos tikslai, t. y. tai, kad saugomoje teritorijoje populiacijos struktūra liktų nepakitusi.

24 Taigi Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad institucija, į kurią kreiptasi su prašymu išduoti leidimą, rėmėsi blogiausio scenarijaus hipoteze, be to, susiejo nuolatinį aušinimą su žuvitakio faktinio funkcionalumo įrodymu, t. y. įrodymu, kuris buvo pateiktas 2011–2014 m. Iš 2014 m. sausio 15 d. ekspertizės ataskaitos matyti, kad žūva tik labai nedaug atitinkamų žuvų, kitoms pavyksta pakilti iki saugomų teritorijų dėl žuvitakio.

25 Dėl rizikos valdymo Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad 2008 m. rugsėjo 30 d. leidime numatomi elementai derinami su prevenciniais stebėjimo elementais, taip pat įtraukiant procedūras, leidžiančias ateityje apriboti vandens aušinimo reikmėms paėmimą iš upės tiek, kiek reikia siekiant apsaugoti atitinkamas rūšis.

26 Dėl išvadų ir ekspertizės ataskaitų už 2011–2014 metus Vokietijos Federacinė Respublika mano, kad į jas turi būti atsižvelgta vertinant šį ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, nes pagrįstoje nuomonėje nustatytas terminas baigėsi 2014 m. gruodžio 16 d. Ji mano, kad šios išvados yra svarbios tiek, kiek jos buvo pateiktos išduodant 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimą, ir dėl to yra sudėtinė poveikio vertinimo dalis.

27 Be to, minėta valstybė narė priduria, kad nuolatinis aušinimas buvo susietas su žuvitakio veiksmingumo įrodymu. Šis įrodymas buvo pateiktas 2011–2014 m. padarytose išvadose. Su žalos sumažinimo dėl žuvitakio veiksmingumu susijusios prognozės buvo pagrįstos dviem etapais atliktu prognozavimo modeliu: pirma, iš projekto planavimo ir projekto galutinio patvirtinimo išplaukiančiomis prognozėmis ir, antra, iš išvadų, kurios turi būti teikiamos vykdant priežiūrą.

28 Galiausiai Vokietijos Federacinė Respublika nurodo, kad žuvitakis eksploatuojamas nuo 2010 m. rugpjūčio mėn., tačiau normali vandens paėmimo iš upės veikla prasidėjo tik sėkmingai užbaigus stebėjimus, t. y. 2015 m. kovo mėn.

Teisingumo Teismo vertinimas

29 Pirmiausia pažymėtina, jog dėl to, kad projektas, kurio poveikio aplinkai vertinimas yra ginčijamas, yra ne atitinkamose „Natura 2000“ teritorijose, o nutolęs nuo jų pakankamai dideliu atstumu, kylant Elbės upe aukštyn, visiškai neatmetama galimybė taikyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus. Kaip matyti iš šios nuostatos teksto, joje numatytas aplinkos apsaugos mechanizmas taikomas „[b]et kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti“.

30 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Moorburg elektrinės aušinimo mechanizmas gali reikšmingai paveikti Buveinių direktyvos II priede nurodytas žuvų rūšis, saugomas atitinkamose „Natura 2000“ teritorijose.

31 Vokietijos valdžios institucijų atliktame poveikio vertinime pažymėta, kad Buveinių direktyvos II priede nurodytų trijų atitinkamų rūšių žuvų žūtis susijusi su tuo, jog jų migracijos koridoriuje imamas vanduo Moorburg elektrinei aušinti, turi įtakos šių rūšių dauginimuisi minėtose saugomose teritorijose. Konkrečiai kalbant, šiame vertinime nurodyta, kad yra didelė rizika dideliais atstumais migruojančioms žuvims, kaip antai upinėms nėgėms, jūrinėms nėgėms ir lašišoms.

32 Atsižvelgdamos į tokį poveikio vertinimą, Vokietijos valdžios institucijos pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrąjį sakinį galėjo pritarti Moorburg elektrinės statybos projektui „tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjam[ų] teritorij[ų] vientisum[o]“.

33 Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kompetentingos nacionalinės institucijos leidžia vykdyti veiklą, kurios vertinimas turi būti atliekamas, tik įsitikinusios, kad ji neturės žalingo poveikio saugomos teritorijos vientisumui. Taip yra tuomet, kai moksliniu požiūriu nekyla jokių pagrįstų abejonių, kad nebus tokio poveikio (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

34 Siekdamos įsitikinti, kad Moorburg elektrinės statybos projektas nedarys neigiamo poveikio atitinkamų „Natura 2000“ teritorijų vientisumui, Vokietijos valdžios institucijos turėjo atsižvelgti į šiame statybos projekte numatytas apsaugos priemones. Remiantis suformuota jurisprudencija, atsargumo principo taikymas įgyvendinant Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikalauja, kad kompetentinga nacionalinė institucija atsižvelgtų, be kita ko, į šiame projekte numatytas apsaugos priemones, kuriomis siekiama išvengti galimo tiesioginio kenksmingo poveikio šiai teritorijai arba jį sumažinti, tam, kad įsitikintų, jog jis nedaro neigiamo poveikio saugomos teritorijos vientisumui (2014 m. gegužės 15 d. Sprendimo *Briels ir kt.*, C-521/12, EU:C:2014:330, 28 punktas ir 2016 m. liepos 21 d. Sprendimo *Orleans ir kt.*, C-387/15 ir C-388/15, EU:C:2016:583, 54 punktas).

35 Nagrinėjamu atveju pažymėtina, kad iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, jog, be kitų neigiamam poveikiui, kurį daro vandens paėmimas, išvengti skirtų priemonių, kaip antai žuvų baidymo įrenginio įrengimo, žuvų grąžinimo ir Moorburg elektrinės veiklos sumažinimo, kai deguonies kiekis yra kritiškas žuvims, Gėsthachto užtvankoje buvo įrengtas žuvitakis.

36 Šis žuvitakis leidžia padidinti migruojančių žuvų išteklius ir suteikia šioms rūšims galimybę greičiau pasiekti neršimo vietas Elbės vidurupyje ir aukštupyje. Išteklių didinimas kompensuoja nuostolius prie Moorburg elektrinės, dėl to aukščiau šios elektrinės esančių „Natura 2000“ teritorijų apsaugos tikslai reikšmingai nepaveikiami.

37 Vis dėlto iš poveikio vertinimo matyti, kad jame nėra galutinių išvadų dėl žuvitakio veiksmingumo, tik nurodoma, kad veiksmingumas bus patvirtintas praėjus keleriems stebėjimo metams.

38 Todėl konstatuotina, kad leidimo išdavimo metu žuvitakis, net jeigu juo buvo siekiama sumažinti reikšmingą poveikį, kuris buvo tiesiogiai daromas aukščiau Moorburg elektrinės esančioms „Natura 2000“ teritorijoms, negalėjo kartu su kitomis šio sprendimo 35 punkte minėtomis priemonėmis užtikrinti, kad nekils jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar minėta elektrinė nedaro neigiamo poveikio teritorijos vientisumui, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį.

39 Šios išvados nepaneigia Vokietijos Federacinės Respublikos argumentai, susiję su rizikos valdymu ir už 2011–2014 metus pateiktomis išvadomis.

40 Remiantis jurisprudencija, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje numatytas patvirtinimo kriterijus remiasi atsargumo principu ir leidžia veiksmingai užkirsti kelią numatomų planų ar projektų žalingam poveikiui saugomų teritorijų vientisumui. Ne toks griežtas patvirtinimo kriterijus, kaip nagrinėjamas, negali taip pat veiksmingai užtikrinti teritorijų, kurioms skirta minėta nuostata, apsaugos tikslo pasiekimo (2016 m. liepos 21 d. Sprendimo *Orleans ir kt.*, C-387/15 ir C-388/15, EU:C:2016:583, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

41 Dėl prognozių, kuriomis buvo pagrįstas poveikio vertinimas, pažymėtina, kad išvadas už 2011–2014 metus Vokietijos Federacinė Respublika pateikė po to, kai buvo išduotas 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimas.

42 Primintina, kad būtent sprendimo, kuriuo leidžiama įgyvendinti projektą, priėmimo dieną turi nelikti nė vienos moksliniu požiūriu pagrįstos abejonės dėl žalingo poveikio atitinkamos teritorijos vientisumui nebuvimo (2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-239/04, EU:C:2006:665, 24 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

43 Dėl stebėjimo keliais etapais pažymėtina, jog ir jo nepakanka, kad būtų užtikrintas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyto įsipareigojimo laikymasis.

44 Viena vertus, kaip per posėdį tvirtino Komisija, o atsakovė valstybė narė tam neprieštaravo, šio stebėjimo rezultatai gali būti nereikšmingi, kai matavimai atliekami laikotarpiais, kuriais Moorburg elektrinė nenaudoja nuolatinio aušinimo mechanizmo. Kita vertus, stebėjimu siekiama tik suskaičiuoti žuvis, kurioms pasisekė įveikti Gėsthachto užtvanką žuvitakiu. Todėl šiuo stebėjimu negalima užtikrinti, kad dėl žuvitakio bus išvengta neigiamo poveikio saugomų teritorijų vientisumui.

45 Todėl leidusi įgyvendinti Moorburg elektrinės statybos ant Elbės projektą, remdamasi poveikio vertinimu, kuriame padaryta išvada, kad neigiamas poveikis „Natura 2000“ teritorijų vientisumui nebus daromas, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį.

Dėl antrojo kaltinimo, grindžiamo Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antro sakinio pažeidimu dėl kartu su kitais projektais daromo kumuliacinio poveikio nenagrinėjimo

Šalių argumentai

46 Komisija mano, kad buvo padarytas kitas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antro sakinio pažeidimas, nes Hamburgo miestas 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimą išdavė Moorburg elektrinės poveikio vertinime neatsižvelgęs į galimą kumuliacinį poveikį, susijusį su Gėsthachto hidroakumuliacinės elektrinės ir hidroelektrinės Gėsthachto užtvankoje, dėl kurios taip pat buvo pateiktas prašymas leisti įrengti ir eksploatuoti, buvimu.

47 Dėl Gėsthachto hidroakumuliacinės elektrinės Komisija pažymi, kad ši elektrinė stovi nuo 1958 m. ir kad joje nėra ypatingos įrangos, skirtos žuvų rūšims saugoti. Vokietijos Federacinė Respublika tik 2014 m. pateikė ekspertizės ataskaitą, kuria siekiama įrodyti, kad minėta hidroakumuliacinė elektrinė nekelia pavojaus atitinkamoms migruojančių žuvų rūšims.

48 Komisijos teigimu, tai, kad Gėsthachto hidroakumuliacinė elektrinė buvo pastatyta prieš baigiantis Buveinių direktyvos perkėlimo terminui, yra nesvarbu, nes šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalies nuostatos neapsiriboja vien planais ir projektais, patvirtintais ar užbaigtais pasibaigus minėtos direktyvos perkėlimo terminui.

49 Dėl hidroelektrinės Gėsthachto užtvankoje, dėl kurios įrengimo ir eksploatavimo prašymas buvo pateiktas 2008 m. gegužės 22 d., Komisija mano, kad į ją taip pat turėjo būti atsižvelgta nagrinėjant Moorburg elektrinės kumuliacinį poveikį. Komisijos teigimu, nors tas prašymas 2010 m. buvo atsiimtas, hidroelektrinės poveikį migruojančių žuvų populiacijoms buvo galima numatyti išduodant 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimą.

50 Vokietijos Federacinė Respublika dėl Gėsthachto hidroakumuliacinės elektrinės pirmiausia tvirtina, kad į ją neturėjo būti atsižvelgta vertinant poveikį, nes Buveinių direktyvos priėmimo metu ji jau buvo pastatyta, ir šiuo klausimu nurodo 2016 m. sausio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Grüne Liga Sachsen ir kt.* (C-399/14, EU:C:2016:10, 58 ir 59 punktai).

51 Toliau dėl hidroelektrinės Gėsthachto užtvankoje ši valstybė narė mano, kad į ją neturi būti atsižvelgta kaip į „kitą projektą“, nes ji nuo pat pradžių negalėjo gauti leidimo.

52 Vokietijos Federacinė Respublika teigia, kad tokio projekto leidimas negalėjo būti išduotas be *Vattenfall Europe AG* (dabar – *Vattenfall GmbH*) įsikišimo. Pagal Vokietijos teisę būsimos hidroelektrinės operatorius būtinai turi gauti atitinkamų vandenų savininko (nagrinėjamu atveju – Vokietijos federacinės valstybės) sutikimą.

53 Tačiau 2008 m. gegužės 22 d. prašymą leisti statyti hidroelektrinę pateikė ne *Vattenfall Europe* ar trečiasis tokiu prašymu suinteresuotas asmuo, o *Wirtschaftsbetriebe Geesthacht GmbH*, kuri, priešingai nei *Vattenfall Europe*, neturėjo jokios teisės naudoti hidroelektrinės statybai būtinų Gėsthachto užtvankos sklypų ir statinių.

54 Todėl 2008 m. gegužės 26 d. raštu *Herzogtum Lauenburg* (Vokietija) regiono planų tvirtinimo tarnyba nurodė, kad, nesant suinteresuotumo gauti sprendimą iš esmės, ji nepradės jokios plano tvirtinimo procedūros tol, kol *Vattenfall Europe* neduos savo sutikimo statyti hidroelektrinę. 2008 m. birželio 20 d. *Vattenfall Europe* nurodė neperduosianti prašymą pateikusiam asmeniui jokios savo turimos naudojimosi teisės. Tuomet Planų tvirtinimo tarnyba galiausiai nebepradėjo hidroelektrinės tvirtinimo procedūros.

55 Vokietijos Federacinė Respublika priduria, kad dėl šios elektrinės pateiktas prašymas išduoti leidimą įrengti ir eksploatuoti buvo atsiimtas tik 2010 m., nes Planų tvirtinimo tarnyba norėjo išvengti neigiamo sprendimo ir turėjo įtikinti prašymą pateikusį asmenį, kad šis pats atsiimtų prašymą.

Teisingumo Teismo vertinimas

56 Antrajame kaltinime, kuris padalintas į dvi dalis, Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinės Respublikos institucijoms dėl to, kad jos neįvertino Moorburg elektrinės kartu su Gėsthachto hidroakumuliacine elektrine ir Gėsthachto užtvankoje esančia hidroelektrine daromo kumuliacinio poveikio žuvų rūšių, kaip antai upinių nėgių, jūrinių nėgių ir lašišų, trikdymui saugomose teritorijose.

57 Remiantis suformuota jurisprudencija, pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį atliktinas tinkamas plano ar projekto poveikio atitinkamai teritorijai vertinimas reiškia, kad, atsižvelgiant į geriausias mokslines žinias šioje srityje, turi būti nustatyti visi atitinkamo plano ar projekto aspektai, atskirai arba kartu su kitais planais ar projektais galintys paveikti šios teritorijos apsaugos tikslus (2016 m. sausio 14 d. Sprendimo *Grüne Liga Sachsen ir kt.*, C-399/14, EU:C:2016:10, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

58 Dėl antrojo kaltinimo pirmos dalies, susijusios su Gėsthachto hidroakumuliacine elektrine, pažymėtina, kad iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, jog ji yra kylant upe aukščiau, visiškai netoli Gėsthachto užtvankos, nuo 1958 m.

59 Viena vertus, kaip priminta šio sprendimo 42 punkte, būtent į sprendimo, kuriuo leidžiama įgyvendinti projektą, priėmimo dieną turi būti atsižvelgiama vertinant šio ir kito projekto, galinčių reikšmingai paveikti teritoriją, daromą kumuliacinį poveikį (šiuo klausimu žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-239/04, EU:C:2006:665, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

60 Kita vertus, pažymėtina, kad, skirtingai negu byloje, kurioje priimtas 2016 m. sausio 14 d. Sprendimas *Grüne Liga Sachsen ir kt.* (C-399/14, EU:C:2016:10), klausimas šioje byloje yra ne Gėsthachto hidroakumuliacinės elektrinės, kuri stovi nuo 1958 m., poveikio nagrinėjimas *a posteriori*, o atsižvelgimas į ją nagrinėjant kito projekto (nagrinėjamu atveju – Moorburg elektrinės) poveikį.

61 Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikalaujama, kad nacionalinės institucijos, nagrinėdamos kumuliacinį poveikį, atsižvelgtų į visus projektus, kurie kartu su projektu, kuriam prašoma leidimo, gali daryti reikšmingą poveikį šia direktyva siekiamiems tikslams, nors tie projektai ir būtų užbaigti prieš įgyvendinant minėtą direktyvą.

62 Atliekant Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalimi grindžiamą vertinimą negali būti neatsižvelgiama į projektus, kurie, kaip Gėsthachto hidroakumuliacinė elektrinė, kartu su kitu projektu, kurio poveikio vertinimas atliekamas, gali lemti blogėjimą ar trikdymą, galinčius paveikti upėje esančias migruojančias žuvis ir dėl to, atsižvelgiant į Buveinių direktyva siekiamus tikslus, pabloginti atitinkamą teritoriją.

63 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad tinkamai neįvertinusi su Moorburg elektrine ir Gėsthachto hidroakumuliacine elektrine susijusio kumuliacinio poveikio, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį.

64 Antrojo kaltinimo antroje dalyje Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai, kad ši, nagrinėjamu atveju vertindama atitinkamą kumuliacinį poveikį, neatsižvelgė į Gėsthachto užtvankoje esančią hidroelektrinę, nes pagal Vokietijos teisės aktus nebuvo jokių šansų, kad dėl šios elektrinės pateiktas prašymas išduoti leidimą įrengti ir eksploatuoti šią elektrinę bus patenkintas. Pagal Vokietijos teisės aktus vandens ir nagrinėjamos užtvankos užimamų sklypų naudojimo teisė yra būtina sąlyga tam, kad projektas galėtų būti patvirtintas.

65 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad prašymą leisti statyti hidroelektrinę ant Gėsthachto užtvankos buvo pateikusi bendrovė, kuri neturėjo teisės naudoti šios užtvankos vandens ir su ja susijusių sklypų bei statinių.

66 Iš šios bylos medžiagos taip pat matyti, kad planų tvirtinimo procedūra pagal vandenis reglamentuojančius teisės aktus negalėjo būti pradėta tol, kol *Vattenfall Europe*, kaip teisės naudoti vandenį ir sklypus prie Gėsthachto užtvankos turėtoja, ir Federalinė vandenų ir laivybos administracija nenurodė, kad šis projektas nepažeidžia kitų teisių. Tačiau *Vattenfall Europe* vėliau pareiškė neduosianti sutikimo, būtino hidroelektrinės statybai.

67 Šiomis aplinkybėmis konstatuotina, kad prie hidroelektrinės prie Gėsthachto užtvankos nebuvo „kito projekto“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį. Todėl antrojo kaltinimo antrą dalį reikia atmesti.

Dėl trečiojo kaltinimo, grindžiamo Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies pažeidimu dėl šių sąlygų nenagrinėjimo

Šalių argumentai

68 Komisija mano, kad Hamburgo miestas, nepagrįstai išdavęs leidimą dėl vertinant poveikį padarytų klaidų, per 2008 m. rugsėjo 30 d. leidimo išdavimo procedūrą nesilaikė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje numatytų reikalavimų.

69 Jos nuomone, Hamburgo miestas privalėjo ieškoti nuolatiniam aušinimui alternatyvių sprendimų. Vėlesnė hibridinio aušinimo bokšto statyba Moorburg elektrinėje būtų buvusi nuolatiniam aušinimui alternatyvus sprendimas ir būtų dariusi mažesnį neigiamą poveikį atitinkamoms „Natura 2000“ teritorijoms. Ši statyba ekonominiu požiūriu būtų buvusi pateisinama arba toks įpareigojimas atitinkamai įmonei galėjo būti nustatytas dar išduodant leidimą.

70 Vokietijos Federacinė Respublika mano, kad nereikėjo nagrinėti, ar įvykdytos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje numatytos projekto leidimo išdavimo sąlygos, nes Hamburgo miestas vadovavosi principu, kad Moorburg elektrinė reikšmingai nepaveiks kylant upe aukštyn esančių „Natura 2000“ teritorijų vientisumo.

Teisingumo Teismo vertinimas

71 Remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalimi, jei, nepaisant neigiamų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį atlikto vertinimo išvadų ir nesant alternatyvių sprendimų, planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių svarbesnio viešojo intereso priežasčių, atitinkama valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram „Natura 2000“ vientisumui apsaugoti.

72 Nagrinėjamu atveju atsižvelgiant į tai, kad kompetentinga institucija padarė išvadą, jog neigiamas poveikis teritorijos vientisumui, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, nebus daromas, Komisijos ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo trečiojo kaltinimo, grindžiamo šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalies pažeidimu, nagrinėti nereikia.

73 Todėl konstatuotina, kad, išduodama leidimą statyti Moorburg elektrinę neatlikusi teisingo ir išsamaus poveikio vertinimo, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Tačiau pagal šio straipsnio 3 dalies pirmą sakinį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Teisingumo Teismas gali nuspręsti, kad kiekviena šalis padengia savo išlaidas. Kadangi Komisija ir Vokietijos Federacinė Respublika iš dalies pralaimėjo bylą, kiekviena šalis padengia savo išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **Išduodama leidimą Moorburg, prie Hamburgo (Vokietija), statyti anglimis kūrenamą elektrinę neatlikusi teisingo ir išsamaus poveikio įvertinimo, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 dalį.**

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. **Kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.